

zbožně vzpomínal ve svých modlitbách. Mimo to mu dal roucha, v kterých by sloužil mši o velikonocích, totiž albu, dalmatiku, kasuli, kápi a ručník, aby je měl od něho na památku; dosud se chovají jako vzácnost v pražském kostele a slovou roucha svatého Vojtěcha.

ROKU OD NAROZENÍ PÁNĚ 985, 986*

ROKU OD NAROZENÍ PÁNĚ 987

Zemřela Střezislava, ctihodná matka svatého Vojtěcha a paní Bohu milá, hodná slout i být matkou tak velikého a svatého syna.

ROKU OD NAROZENÍ PÁNĚ 988, 989

ROKU OD NAROZENÍ PÁNĚ 990

Svatý Vojtěch se stal v Římě u svatého Alexia mnichem, aniž opat věděl, kdo jest.**

ROKU OD NAROZENÍ PÁNĚ 991...994

XXIX.

Nesmím ani přejíti, co jiní, jak vidím, vynechali. Biskup Vojtěch totiž, vida, že stádo jemu svěřené stále upadá do zkázy a že je nemůže obrátiti na pravou dráhu, obával se, aby také sám s hy-

* A₃ připojuje k roku 985: Sasové napadli území Slovanů [Polabských], jimž přišel na pomoc kníže Měšek s velkým vojskem. Ti zničili celou slovan-skou zemi požáry a vraždami.

K roku 986: Král Ota, dosud chlapec, přišel s velkým vojskem Sasů do země Slovanů a ničili ji velkými požáry a vraždami.

K roku 987, po slovech „svatého syna“: Téhož roku Sasové podruhé vpadli do země Slovanů a nakonec se titíž Slované poddali králově moci a byly znovu obnoveny hrady vedle řeky Labe. A ohromný vítr povalil mnohé stavby.

K roku 988: Téhož roku strašný letní žár strávil téměř všechno ovoce a brzy následovalo velké umírání lidí.

K roku 989: Téhož roku se objevily komety, které následoval velký mor lidí a dobytka, nejvíce skotu.

K roku 990: 21. října v pátou hodinu denní bylo zatmění slunce.¹⁷⁾

** A₃: Téhož roku svatý Vojtěch, biskup pražského kostela, se stal ve svatém Římě u svatého Alexia vyznavačem a u svatého Bonifáce mnichem, aniž opat věděl, kdo jest. Rovněž téhož roku bylo ztraceno Němci.

noucí lidem nezahynul. I neměl odvahu dále s nimi zůstatí a nesnesl, aby jeho kazatelská činnost dále přicházela nazmar. Ale když se již chtěl dáti na cestu do Říma, šťastnou náhodou právě tehdy přišel Strachkvas, o němž jsme se výše zmínili, s povoláním svého opata z Řezna navštívit po mnoha letech drahou vlast, příbuzné i svého bratra, knížete českého.

S ním měl muž Boží, biskup Vojtěch, vzav ho stranou, rozmluvu a mnoho naříkal na nevěru a ničemnost lidu, na hříšné sňatky a nedovolené rozvody nestálého manželství, na neposlušnost a nedbalost duchovenstva, na zpupnost a nesnesitelnou moc předáků. Nakonec mu zcela vyjevil úmysl svého srdce, že chce jíti do Říma k apoštolskému otci se poradit a k vzpurnému národu nikdy se nevrátit. Mezitím a k tomu doložil: „A je dobře, že tys znám jako bratr knížete a pocházíš z pánů této země; tebe tento lid raději chce míti za pána a poslouchati nežli mne. Ty budeš moci s radou a s pomocí svého bratra pyšné potlačovati, nedbalé kárati, neposlušné trestati a nevěricím domlouvati. Svou důstojností, učeností a svatostí svého chování dobře se hodíš k biskupskému úřadu. A aby se to stalo, já tobě s vůlí Boží a svou mocí dovoluji a všemožnými prosbami se zasadím u otce apoštolského o to, abys směl býti za mého života zde biskupem.“ I vložil mu biskupskou berlu, již právě v rukou držel, do klína. Ale on ji, jako by byl šilený, pohodil na zemi a k tomu prohodil: „Nechci míti žádnou hodnost na světě, důstojenstvím se vyhýbám, světskou nádherou opovrhuji; pokládám se za nehodna biskupské výsosti a nestačím unésti tak těžké břímě pastýřské péče. Mnich jsem, mrtev jsem, mrtvé pohřbívati nemohu.“ K tomu biskup odpověděl: „Věz, bratře, věz, co nyní nechceš učinit k svému dobrému, že později učiníš, avšak k své převeli-ké škodě.“

Potom se vydal biskup, jak si umínil, na cestu do Říma a opustil lid, jenž nechtěl býti poslušen jeho příkazů. Protože toho času kníže nemohl vládnouti sám sebou, ale vládli předáci, tito obrátivše se v nenávistníky Boha, ničemných otců nejhorší synové, vykonali velmi zlý a ničemný skutek. Neboť jednoho svátečního dne kradmo vnikli do hradu Libice, v němž bratří svaté-

ho Vojtěcha a hradští bojovníci všichni jako nevinné ovečky stáli při slavné mši svaté, slavíce svátek. Oni však jako draví vlci ztekli hradní zdi, muže i ženy do jednoho pobili, a stávše čtyři bratry svatého Vojtěcha se vším potomstvem před samým oltářem, hrad zapálili, ulice krví z kropili, a obtíženi krvavým lupem a krutou kořistí, vesele se vrátili domů. I bylo zabito na hradě Libici roku od narození Páně 995 patero bratří svatého Vojtěcha. Jména jich jsou: Soběbor, Spytimír, Pobraslav, Pořej a Čáslav.*

XXX.

Po této události kníže Boleslav, uradiv se s duchovními, prosil arcibiskupa mohučského těmito slovy: „Buď k nám pastýře našeho Vojtěcha zpět povolej, čehož si více přejeme, nebo jiného nám na jeho místo vysvěť, čehož jen neradi žádáme. Neboť ovčince Kristovy v našem národě jsou dosud nové u víře, a nebude-li u nich bdělé strážě pastýřovy, stanou se vpravdě krmí krvavým vlkům.“ Tehdy metropolita mohučský z obavy, aby národ, nedávno Kristu získaný, upadna do starých bezbožných řádů, nezahynul, vypravil posly k otci apoštolskému důtklivě žádaje, aby buď navrátil ovdovělé církvi pražské manžela, nebo dovolil jiného na jeho místo vysvětit. A poněvadž služebník Boží Vojtěch, z rozkazu otce apoštolského byv zproštěn hlídání stáda Páně, žil v klášteře svatého Alexia, obcuje s nebeskou radou starších bratří v líbezném dvoře pozemského ráje,

sám jej velebný papež a jeho též pobožný opat

takovou domluvou vlídnou se snaží smutného těšit:

„Nejdražší synu a nejmilejší bratře! Pro úctu k Bohu snažně tě prosíme a pro lásku k bližnímu tě zapřísaháme, aby ses ráčil vrátiti do své diecéze a ochotně se uvázal znova v řízení svých oveček. Uposlechnou-li tebe, Bohu díky; pakli ne, prchni od těch, kdož od tebe prchají, abys nezahynul s hynoucími, a můj povolení kázati u cizích národů.“ Biskup, jsa velmi potěšen tímto výro-

* A₃ připojuje: a byli pochováni v kostele svatého Bonifáce mučedníka dne 10. října. C_{1a} připojuje: Pořej prý unikl.

kem, že mu totiž bylo dáno povolení učiti pohany, opustil k velikému zármutku bratří líbezně obcování s nimi. A došel s mužem svrchovaně rozvázným, biskupem Nothariem, k arcibiskupu v paláci města Mohuče, prosil ho, aby mohl skrze jeho posly zvěděti, zda ho chce jeho stádo zase přijmouti.

Kdo si přečte Život neb umučení svatého Vojtěcha, bude moci zvěděti, co mu potom jeho stádo odpovědělo nebo proč ho zase přijmouti nechtělo či ke kterým národům odtud odešel, jak skromně žil po všechny dni svého biskupství a jakou se skvěl povětivostí mravů;

neb se mi nezdá vhodným již řečené vyprávět dvakrát.

Tehdy Strachkvas, bratr knížete, o němž jsme se výše zmínili, vida, že biskup byl jaksi spravedlivým pořadem od svého lidu zapuzen, v naduté pýše zahořel po biskupství. A protože jest lehké chtícího nutit, ihned darebný lid pozdvihl tohoto nevědomce a pleticháře na biskupský stolec. Tak totiž, tak Bůh často dopouští v své prozřetelnosti, aby zesílila moc špatných lidí, jakož v této vadné volbě převahy nabyly hříčky zetě Cereřina. Neboť byl tento biskup Strachkvas v šatě marnivý, v mysli nadutý, v činech rozptýlený, v očích těkavý, v řeči prázdný, v mravech pokrytec a ve všelikém bludu pastýř a ve všech zlých skutcích arcikněz nešlechtníků.

Více psát o Strachkvasu se stydím, biskupu lichém.

Postačí málo slov za mnohá. Přišli do sídla arcibiskupa mohučského. Když se tam řádně dokonalo všecko, co se mělo vykonati, kůr zpíval po biskupské zkoušce, jak bývá zvykem, litanii a arcibiskup infulovaný, za nímž stál mezi dvěma biskupy svěcenec Strachkvas, vrhl se na koberec před oltářem. V té chvíli, kdy Strachkvas tak po něm učinil – běda hrozného losu! – popadl ho krutý ďábel. A co mu někdy služebník Boží Vojtěch předpověděl v soukromí, to se stalo veřejně před duchovenstvem a veškerým lidem.

Tato vložka nechť postačí.

XXXI.

ROKU OD NAROZENÍ PÁNĚ 996

Když slavný praporečník Kristův, biskup Vojtěch, sítěmi víry ulovil Panonii [Uhry] a s ní i Polsko, nakonec, rozsévaje slovo Boží v Prusích, tento vezdejší život pro Krista šťastně zaměnil za mučednickou smrt v pátek dne 23. dubna. Toho roku byl Boží hod velikonoční dne 25. dubna¹⁸⁾.

ROKU OD NAROZENÍ PÁNĚ 997

Často zmíněný kníže Boleslav vida, že církev pražská ovdověla, ztrativši svého pastýře, vypravil své posly k císaři Otovi III. s prosbou, aby dal církvi české ženicha zásluhami důstojného, aby se stádo, nedávno Kristu získané, nevrátilo k bývalým bludným obřadům a k nepravostem; přiznával se totiž, že není tou dobou v celých Čechách duchovního, který by byl hoden biskupství.

Císař Ota, rozmnožitel říše, jsa v duchovních i světských věcech velmi rozvážný, ihned svolil k jejich žádosti a jal se bedlivě přemýšlet, kterého ze svých duchovních by nejspíše vypravil k tomuto tak namáhavému povolání. Právě byl u dvora královského kaplan Thegdag, šlechtnými skutky i mravy ozdobený, v svobodných uměních obzvláště vzdělaný, rodem ze Saska, jazyka slovanského dokonale znalý. Když ho osud objevil, celá rada královského dvora i císař sám, maje velikou radost, zvolí ho a povýší za velekněze kostela pražského, a poslav ho k arcibiskupu mohučskému, poručil mu, aby ho brzy vysvětil na biskupa.

ROKU OD NAROZENÍ PÁNĚ 998

Dne 7. července vysvěcen byl Thegdag a activě jest přijat od duchovenstva i lidu pražské církve a za veliké radosti posazen na trůn biskupský u rohu oltáře svatého Víta. Kníže byl tomu velmi rád, že se dobrý pastýř usmíval na své stádo a že stádo radostně vítalo nového pastýře.*

* A₃ připojuje: Téhož roku v měsíci červenci bylo po celém Sasku velké zemetřesení a dva ohnivé kameny spadly z hromu, jeden v samotném hradu Magdeburku, druhý za řekou Labem.¹⁹⁾

XXXII.

Tento Boleslav spravoval knížectví po smrti otcově třicet dvě léta jako kníže nejvýtečnější; byl ve věcech spravedlnosti, katolické víry a křesťanského náboženství nejhodnější vykonavatelem a u něho nikdo nedosáhl církevní, nikdo světské hodnosti penězi. Byl také, jak skutky svědčí, v bojích vítězem nejvítěznějším, ale k přemoženým slitovnějším a zvláště milovnějším míru. Největším bohatstvím mu byla válečná výzbroj a sladké zalíbení ve zbraních. Neboť více miloval tvrdost železa než lesk zlata; v jeho očích se žádný schopný muž neznelibil a nikdy se mu neschopný nezalíbil, k svým lidem byl mírný, k nepřátelům hrozný.

Tento přeslavný kníže byl v manželství spojen s Hemmou, jež byla rodem nad jiné ušlechtlejší, a což zasluhuje ještě větší chvály, ušlechtilostí mravů mnohem výtečnější. S ní zplodil dva syny výborného nadání: Václava a Boleslava; Václav však již v útlém mládí křehký život zdejší zaměnil za věčnost; Boleslav pak po úmrtí otcově uvázal se v moc knížecí, jak se v dalším vypravování ukáže.

XXXIII.

A když se blížili dnové svrchu řečeného knížete Boleslava, kdy už měl za smrt vyměnit život věčný, povolal svého potomka stejného jména, na živu zůstalého, a v přítomnosti své manželky Hemmy a velikého zástupu předáků, jak mohl – neboť slova mu již přerývaly vzdechy – takto oslovil milého syna:

„Kdyby mohla matka dítěti svého lůna dáti dary moudrosti tak, jako mu dává mléko prsou, nikoli příroda, ale člověk stvořený by vládl v stvoření. Přece však udělil Bůh některé dary své lidem, jako byli Noe, Izák, Tobiáš a Matatyáš, alespoň tak, že kterým oni požehnali, těm požehnal Bůh, a které oni předurčili k životu dobrého chování, těm popřál i Bůh stálosti. Tak i dnes, milý synu, kdyby zde nebylo milosti Ducha svatého, málo prospěje honosivost mých slov. Knížetem – praví Bůh – jsem tě